

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Machvmetis Saracenorum principis, eiusque Svccessorvm
Vitae, Doctrina, Ac Ipse Alcoran**

Bibliander, Theodor

[Basileae], März 1550

VD16 VD16 K 2586

Constantinopolis à Mahumede secundò expugnata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97854](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97854)

clarissima opibus Mercantes plurimū lucis adderet. Vita deniq; functus, parti imperij hæredes reliquit duos masculos: qui mutua dominandi æmulatione in discordiā lapsi, profanis odijs atq; armis internecinis nomen Parthicum, quod mortuum olim Tamerlanes pater in uitam reuocarat, labascere denuò ac mori permiserunt.

DE EXPUGNATA A MAHUMMEDE
CONSTANTINOPOLI.

10 **M**Ahūmedes singulari uir fuit ingenio ac consilio. Huic post adeptum patris Amorathis imperiū, cum parte à maioribus facultates non sufficerent, & nouis idcirco rebus studeret, ea uia (excitata sui nobili existimatione) parentū suorū exempla non adæquaturum se modò confidens, sed etiam longè superaturū, animū cōtinuò ad occupandā Constantinopolim adiunxit. Eius consilij hæ præsertim causæ fuerunt: Inscripturū se temerè atq; iniuriā Græciæ Imperatorē perspiciuè uidebat, ipsa Constantinopoli imperij sede in ipsius nondum potestate constituta. Intellegebat præterea, ingentem sibi nominis gloriā apud omneis nationes conciliatum iri: magnū etiā timorem sui collectū atq; expectatiōē, si uix dum pubertate egressus, urbem tantæ famæ ac potentiæ expugnasset, suæq; ditioni adiecisset. Et eò certè id magis conabatur, quòd in eiusmodi expugnationem, maiores suos diligentem sapiens operā nauasse audierat, re tamen infecta singulos illinc ridiculos discessisse. Inita itaq; subductaq; id genus ratione, et cōmunicato cum perpaucis consilio: atq; adeò excogitata falsa occasione quare id faceret, multā fabrorum manum incredibili celeritate conuocat, ac in fauces Bospori Thracij haud procul Constantinopoli, in subitum nouæ arcis ædificium educit. Cui quidem operi sine maturè imposito, ualidū quoq; præsidium, & tormenta, et annonam, & res deniq; ad custodiam eius necessarias diligenter adhibuit. Tum sine uilla belli indictione, religione initi à maioribus foederis pro nihilo habita, uiolato pariter datæ in stabili pacē fidei sacramento, ut qui omnia sibi præ suo modo post esse duceret, ad Constantinopolim citius opinione cū infestissimis
20 copijs accessit. Et subito populata miserè calamitoseq; uexata omni uicinia, terra nō longè à muro castrametatur, mari uerò uiolenta oppugnatione urbem lacessere incipit. Subolsederat pridem Græcus Imperator, & ceteri etiam Græciæ principes, isti Mahūmedis apparatus quorsum tenderent: & magno ideo metu commoti, quòd sese impotētiores scirent qui tanto impetui resisterent, maturè legatos in Europam dimiserant, qui Romanorū Pontifici atq; Imperatori, reliquis similiter Christianismi regibus ac principibus uiris, Græciæ calamitatem unā cum communi Christianorū periculo exponerēt, & opportunū, si possent, auxiliū impetrarent. Mahūmedes euocata hoc medio tempore ex omni suo imperio multitudine hominum incredibili, & cōmeatu muralibusq; tormentis in
40 immensum comparatis, mari terraq; hostes circumsesperat: atq; oppositis muro machinis, foelicem conatuū suorū euentū expectabat. Atq; ut in ciues improuisus irumperet, frequētis cuniculos, & nō paucos subterraneos secessus in moenia curauerat effodiendos. Ut uerò miles haud difficulter hosti se listeret, & nihilominus in loco editiore dum confligeret moraretur, hincq; facilius cum fors postularet, summū murum scalis admotis superaret: è cōtinente, fossa ualde profunda, & eminenti uallo urbem cinxerat. Qua autē murus Param uersus, mari alluitur, pontem passū circiter duorū millium singulari artificio fecerat, & pleraq; huic turres superimposuerat, è quibus copiæ huiuscemodi industria moenibus altiores reddita, ciuitatem è sublimi uexarent. Cum apparatu adeò terribili Mahūmedes pluriū dierū spacio, erepta ciuibus omni quiescendi facultate,

urbem continenter affligebat. At oppidani coniurati citius extrema quæq; passuros, quam in impij hostis manus deveniant, animosè, alacriter & obstinatè pugnando quoduis periculū subibant. Sed tandem Mahummedes, cum de muro substratum tantū crederet, quantū ad introducendū militem & ciueis expugnandos sufficere arbitrabatur: & iamiam triumphum ante uictoriam caneret: per præcones denunciatur expugnationem in crastinum, qui fuit Calendarū Maij dies sextus, Anni à CHRISTO nato millesimi quadringentesimi quinquagesimi secundi, Caroli Francorū regis septimi, tricelimi tertij. Et ideo præsto esse singulos iubet, & urbem tanquam intra triduum in manus uenturam, omnibus in direptionē promittit. Eo propinqui conflictus præconio exhilaratus est exercitus: quisq; pro se ea quæ ad strenuè præliandum opus erant conquirebat. Nec de tanto numero fuit qui eo die cibū caperet (homines adedò expleant quæ sibi iucunda sunt) sed præparandis omnes rebus pugnae necessarijs uigilanter incumbebant. Deinde uerò post occasum solis ut primū stellæ elucere incipiunt, cōuersi ad epulas & pocula singuli, diuersa inter se cōuiuia celebrare, alius poculis aliū inuitare, & consanguinei conuenire ac coepulari. Tum cœna id genus in multam noctem producta, quietem fessis corporibus impartituri, abitionem parant. In ea completi sese ac deosculari, et multis interim sermonibus alijs ab alijs quasi nunquam posterius collocuturi discedere. E diuerso, cognita Mahūmedis acerba sanctio, atq; hostili prospecto apparatu, sacerdotes & quotquot intus erant sacrifici, elatis ex adyto uirorū sanctorū reliquijs, CHRISTI quoq; Opt. Max. in cruce acti, necnō Mariæ uirginis sacrosanctæ productis signis, euocato adhac omni populo, uiris, fœminis, maioribus natu ac minoribus, certatim supplicationes facere, urbē collustrare, ædem quamlibet oratum adire, flere suppliciter, diuinum implorare auxilium, laude, pijs cantionibus, lacrymis, uoluntaria multa, cibi præsentis abstinentia misericordiam sui prouocare. Deniq; cum ad uespera fceret, cœna mediocriter refecti, in assignatum sibi quisq; locum defendendū cōcesserunt. Muri densitas eximia erat, nec quaruis urbium muris eiusdē cedebat altitudo. De ea tamen aliquid passim uetustas corosera, & pinna Græcorum negligentia propugnaculaq; uariè subruta erant. Verū ipse erat magnæ defensionis in pomœrio, quod quidē cumulatissimè ubiq; aggeribus, & murali munitione satis ad pugnandū potens apparebat. In eo pariter ut in muro ad uigilabat frequens miles, ut hostem, quoties irruptionē moliretur, ualidè intrepideq; coerceret. Est Cōstantinopolis figura propè triangulari. Eius partes duæ, quæ mari alluuntur, mœnibus cinctæ sunt classi aduersariæ sustinendæ. Quod superest, cōtinentem uersus, ultra murum & pomœriū fossa circumdatum est profunda admodum ac patenti. Tertia noctis uigilia, Barbari manifestæ prædæ auiditate urbi antelucanò oppositi, dato signo oppugnationem aggrediuntur. Quod ubi oppidani animaduertunt, alacriter obsistere, saxa sagittasq; supernè iaculari, hostem insultantē totis uiribus propellere ac submouere. Tenebræ in causa fuerunt quare utriq; unde impeterentur ignari, hi grauissimè uulnerarentur: illi magno suo detrimento è suis pluteis ad oppugnandum egressi, confertim occumberent. Cum paulo post diluxisset, Mahūmedes eò cū suis omnibus copijs accessit. Tum conuocatis ad sese legatis præfectisq; militaribus, præcipit ut uno eodēq; tempore, ne Græcis mutuo se auxilio iuuare liceret, in Param ac Constantinopolim periculum belli intendant. Præscribit demū certam cuiuslibet muri portionē, quò singulis in præscripti sibi spacij expugnationē intentis, omniū uirtus, industriaq; militaris qualis esset appareret: & æmulatione gloriæ ad ineundum prælium nemo nō incitaretur. similis fuit naturalis pugnae descriptio. Ac cum imperasset unumquēq; eadē hora in assignato sibi

sibi loco consistere, prouehendas ad murum ligneas arces curat: è quibus milites cum hostibus, operis sublimitate æquales facti, facilius atq; asperius contenderent. Tum signo cupientibus dato, studet primùm superstites mœnium pinnas & speculas omneis murali machinatione prosternere. eo nempe consilio præreptam esse uolebat inimicis prospiciendi, quid foris ageretur, facultatem. Deinde lituis, cornibus, ac tubis toto exercitu crepantibus, suis animum facit, ac prælium instaurat. Turci facta testudine, quæ in suum corticem abdita sibi ad quamlibet ferendam iniuriam affabrè uideretur munita, scutis clypeisq; suppositi, scalis muro inhaerentibus, magna ui atq; audacia in summum murum conscendere. Græci ex opposito certatim saxa in conscendentes deturbare, ignem cum sulphure obrudere, sordes affatim profundere, flammantes lanceas offerre, tela omnis generis obijcere, longurijs scalas subuerrere, subeuntes præcipitare. Ad extremum, continuata è sublimi huiuscemodi propugnatione, nemine ciuium frustra laborante, Turcis cumulatè decidentibus, uulneratis, mortuis, labefactatis dissipatisq; omnium clypeis, cum Mahūmede longè aliter quàm sperarat agebatur. Etiam pleriq; oppugnantium posito inuadendi hostis ardore pedem retrahebant. Eò Mahūmedes fractos suos cum animaduerneret, ocyus accurrit, & nominatim modò hunc, modò illum, strenuos potissimū ac pugnaces compellendo, ad prælium instaurandum horatur. Postremò efficit nobilis Imperator, ut persuasi nonnulli eius minis, alij precibus ac pollicitis, omnes resumpto animo oppugnationem redintegrarent, multo acerbior, quàm dudum, se uitia. Ad muri itaq; superandum fastigium intenti, partim in mutua comitum dõssuariorū terga insilire, & ex hastis muro affixis pendere: partim scutis operiti, scalis uiam corripere: & apprehensis una manu armis hostilibus, alterā summis mœnibus applicare, ac in culmen eorum ad hostem peruadere conari. Ac quanquā à fortissimis ciuibus innumeri saxis, igne, pice feruefacta, atq; hastis propulli, in terram præcipientes agerentur, in eorum tamen locum noui cõtinuò succedebant. Ea de causa Mahummedes suis perpetua nouorum subrogatione recreatis, & cõtinuato ea disciplina impetu, ne tantillum quidem respirandi spacium hostibus permittebat, adeò ut numero pugnantium destitutos, uniuersis uiribus breui exhauriri, ac languore paulo post cõfectos, ad interuersionem cædi oporteret. Sed quod Græcos in primis deterruit, atq; ita perturbauit, ut omnè uincendi animum expauesacti omitterent, hoc fuit: Ianus quidam Iustinianus è Liguria, homo apud suos nobilitate, gratia & fortunis potens, Cõstantinopoli fortè tum fuit, cum obsideretur. Hic suam sortem non meliore loco esse quàm reliquorum qui obsidebantur arbitratus, sibiq; non minus ex usu esse quàm ceteris, si ciuitas integra conseruaretur, in defensionē eius unā cum reliquis arma sumpsit. In quibus ea fortitudine se gessit atq; prudentia, ut ipsi seruatē hucusq; urbis, communisq; salutis gloriam linguli facillè dēferrent. Accidit ut inter pugnam cum irrupenti hosti fronte aduersa obsisteret, telo suorum infelicitè in hostem misso, grauiter incautus uulneraretur. Cruoris extemplo è dorsi uulnere manantis abundantia intuitus, nolens, ut demum prædicabat, commilitonibus perturbationi interpellationiq; esse, si quempiam eorum accessitum medicum dimitteret, clanculum se prælio subduxit. Cuius discessu renunciat, Constantinus Imperator in eius absentia periculū urbis collocans, & salutē in presentia, relictis in ardentissimo conflictu sine duce statarijs militibus, absentem ipsemet reuocatum concessit. Ad quem cum peruenisset, orare atq; obsecrare, ne prælium intermittat, instare ut redeat, ut hoc se Imperatorem exorare sinat efflagitare. Verum ille, cum nullis precibus flecteretur quin iter suum infisteret, eadem tamen conditione portis excessit, ut ubi primùm medicatione

refectus foret, in stationes properè reuertetur. Obserata tum erant fores, quibus pomœrio egressuris uia patebat: quòd ea præsertim ratione cautum fuerat, ut præcepta certantibus abeundi facultate, id unū sibi proponerent, sibi aut uincendum esse fortiter, aut uiriliter moriendum: eaq; de causa audacius alacriusq; decertarent. Exitus ut Iano patuit, ipsi simul qui hostem à muro coercebant, animi cecidere. Videre erat alios sensim loco cedere ac dilabi, alios pugna segrius intendere, singulos debilitatione atq; abiectione animi collanguere, omnes sibi desperantes auersos in fugam præsentē incūbere. Ea re cognita præfecti Turcarum confirmatis animis, iterata cohortatione suos quisq; denuo songē maiori quàm ante audacia in murum incitant. Hi officij memores, & ducum suorum beneuolentiam aucupati, certatim in expugnationē prouunt. Pars ruinis proiecturisq; mœnium, quas dura machinatio patrarat, innitentes, summum murum inuolare: pars scalis se promouentes fastigio insistere, in pomœrio desillire, hostes inde abigere incipiunt. Irrumpentibus eum in modum Turcis, Greci magna trepidatione in fugam uersi: quā Iustinianus exiuerat, cō omnes, salutis suæ causa erupturi, confugiunt. Sed Imperator Constantinus ut suos fugere intuetur, sui officij ac dignitatis oblitus, nec eius quod tantum principem decebat satis memor, esse scilicet imperatorium suis fustis pulchram uulneribus mortem oppetere: terga quoque ipse dat, & præceps recta in portam post suos fertur. Ob cuius angustiam, cum ipsa confertim effugientium multitudine offensus, atq; indiscriminatim abeuntium impetu succussus humi procubisset, miserimè proculcatus interiit. At in tanto propugnatorum numero qui nuper afflictæ urbi præsidio erant, duo solum reperti sunt, qui salute religioni ac famæ postposita, uiriliter ad extremum pugnando, strenuorum hostium gladijs configi atq; internecari quàm fugere maluerunt. Eorum unus, Græcus erat Theophilus Palæologus: alter Ianus quidam natione Dalmata, seruus conditione. Qui quidem è conflictu fugisse uiro cuiuslibet quantæ sit turpitudini ac dehonestamento secum reputantes, inimicam irruptionem soli tantisper sustinuerunt, dum turba innumera circumuenti, non tam uicti quàm uincendo fatigati, caelis sua manu permultis, ipsi deniq; promiscuè in stragem hostilem neruis deficientibus prolabentes expirarunt. Iustinianus uerò percepta hostiū uictoria Pæram continuò diffugit: mox illinc haud satis cōfirmatus, Chium insulam Ioniae adnauigat: ubi aut uulneris, aut dolore confectus, quòd importunè pralio excessisset, paucis diebus comparata primū nominis gloria incredibili orbarus, animam egit. uno certè foelix futurus, si in armis egregius propugnator ad muros Constantinopolitanos mori potuisset. In Turcarum concursu in patentem portā atque introitu, prosligati dissipatiq; sunt ex Grecis ac Latinis deuoti circiter octingenti. Superataq; interea muro, armati non pauci eos ciues qui prohibendæ irruptionis causa portam insistebant, saxis ac sagittis è loco superiore impetitos propellunt. Ea uia Turcæ in urbem hostilem admissi, & de loco hominum opumq; plenissimo triumphantes, trucidatis immaniter quoscunq; in armis reppererunt, ad direptionem conuertuntur. immensus erat eorum numerus. Singuli prædæ in primis, ac stupris libidinosè crudeliterq; inferèdis immorantes, nulli prorsus (ut natura feri inhumaniq; sunt) neq; ætati neq; sexui parcere. Stupra cadibus, cædes stupris commiscere: imbelles ac decrepitos senes in seruitutem adigere. Adultos masculos æquè ac fœminas genere obscuriores magno ludibrio in uincula conijcere: uinctos ad pecorum similitudinem præse cogere. Quòd si in uirginem, aut quamlibet altam forma egregia fœminam, seu iucundum aspectu masculum incidissent, multis ad eos potiundos concurrentibus, grauis interim pugna oriebatur. Similis erat ratio prædæ splendidioris sacræ

ris sacrae pariter ac profanae: ad quam praecipuam tam conferti prouebant, ut eius nomine orta sociali dissensione, non pauci mutuis illatis uulneribus interciderent. Cumque eiusmodi exercitus ex diuersis locis, nationibus, moribus, ac linguis conflatus Constantinopoli triduum in populi uexatione, fortunarumque omnium expilatione consumpsisset, nullum tam insigne piaculum fuit, quod non a quoquam magna licentia patreretur. Nec tum magnifico Iustiniani Imperatoris operi ita cauere potuit, ut non ornamentis, quae ibi & aurea erant & argentea supra numerum, quolibet etiam alio splendore penitus spoliaretur: & omni deinde spurcitia inquinatum, ex augustissimo Sophiae templo nequissimum muliercularum lupanar, ex aede sanctissima uilissimum equorum stabulum redderetur. Neque ad eos fanis ceteris adytisque minor uis allata. nam raptae ex his uirorum sanctorum reliquiae, detracta quantumuis humili theca uel emblemate, in populares uias, in colluuiem, in foedissimas cloacas abiectae, non hominibus modo impijs, sed & mutis animalibus, & canibus & porcis dabantur conculcaendae. Et CHRISTI Opt. Max. Seruatoris, aut sancti signa cuiuspiam, uel coeno publico immersa, uel securi alio uel id genus instrumento discissa fordebant. Ergastulis demum in equuleum deditis, ad aera cum publica tum priuata, quae metus hostium in terram deöderat, ab inuitis ediscenda, dictu incredibile est, quantam uim auri atque argenti & supellectilis artificio mirae eruerint. Quae opes utinam in munitiones defensionis urbis necessarias collatae fuissent, dominis fortasse ac patriae salutem attulissent. Sed tum in confesso fuit commune auaris hominibus malum: qui suo cum opus est, uti nesciunt: sed immensis diuitiarum cumulis inhaerentes, inopia miseri distorquentur ac pereunt. Caeterum cum in tertium diem continuaretur direptio, nihil penitus urbi pridem foelicissima atque opulentissima reliqui fuit, praeter indignam ciuium captiuorum seruitutem. Ad quam uitae supplicio deponenda, cum uincti in hostilia castra pertracti fuissent, Mahummedes condicto primū Basis ac praefectis suis ex more lauto conuiuio, singulis cibo ac uino ingurgitatis, quasi qui animum quoque eorum expleturus esset in effundendo Christianorum hominum sanguine, captiuos ad sese duci imperat, & caedi, ex mandato, ac membratim disseccari praesens intuetur. Ex ciuibus cum Rirelucas quidam, qui domi inter suos primas semper apud Constantinum tenuerat, coram ad cruentam caedem staret, iugulato in eius conspectu ex filijs eius natu maiore, uenustiore altero Mahummedi ad libidinem reseruato, laqueo ipse extingendus permittitur. Pari crudelitate cum peregrinis agi coeptum est: quibus aut mori proximum fuit, aut quam citissimè multa pecunia uitam redimere. Minimo seruatus est Isidorus Ruentenus Cardinalis, qui Constantinopolim multo ante obsidionem a Romano Pontifice Nicolao quinto legatus missus, in expugnatione urbis sumpto habitu uilissimo, cum in militis stipendiarij manū deuenisset, Turca sortis captiuus nescius, hominem numeratis Aspris non multis, qui nūmus Turcis familiaris est, liberum facit. Postremo expugnata Constantinopoli, praesidium Pare, quod ex Liguribus erat, armis continuo depositis, legatos ad Mahummedem mittit, qui et locum ultro offerat, & deditioem ueniamque exorent. Pollicetur id quidem praesentibus: sed non ita multo post cum omnibus copijs in Parā hostiliter irrumpit, & statim publica fide uiolata, populari, uexare, uastare, pueros uendere, matronas abducere, senes uincire, iuuenes interficere, nulli omnino neque aetati neque sexui parcere, fana, palatia, domos, muros, omnia solo aequare aggreditur. Pacata eum in modum Graecia, bona exercitus partem in certum temporis spacium exautorat ipse cum ijs quos ad custodiam sua ac praesidium urbis retinuerat: Constantinopolim in nouam imperij sedem triumphator pacatissimus recedit,